

Tryggare bostadsmiljö

- gestaltning av en bostadsgård på Norra Fäladen i Lund

Safer residential area

- design of a residential yard at Norra Fäladen in Lund

Katrin Jansson

Tryggare bostadsmiljö

- gestaltning av en bostadsgård på Norra Fäladen i Lund

Safer residential area

- design of a residential yard at Norra Fäladen in Lund

Katrin Jansson

Handledare: Bengt Persson, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur

Examinator: Anders Folkesson, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurskod: EX0798

Program: Trädgårdsingenjör:design - kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2017

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: trygghet, otrygghet, säkerhet, bostadsgård, trygghetsfaktorer, gestaltning, vegetation, brott

FÖRORD

Jag vill rikta ett särskilt tack till Mats Nidemar på Lunds Kommuns Fastighets AB som gjorde det möjligt för mig att koppla samman teoretisk kunskap med ett praktiskt exempel och därmed utvecklas i min yrkesroll som trädgårdsingenjör.

Stort tack till min handledare Bengt Persson som har väglett mig genom detta arbete och bistått med konstruktiv kritik och många bra synpunkter.

Slutligen vill jag tacka min familj för ert stöd och uppmuntran genom arbetet. Tack Sebastian för dina upplyftande ord.

SAMMANFATTNING

Kandidatarbetet presenterar ett gestaltningsförslag av en bostadsgård på Norra Fäladen i Lund med Lunds Kommuns Fastighets AB (hädan LKF) som uppdragsgivare. Arbetet behandlar ämnet trygghet ur ett kvinnoperspektiv och syftar till hur man genom bostadsmiljöns utformning kan öka den upplevda tryggheten på platsen. Arbetsprocessen består av en litteraturstudie, en fallstudie samt ett gestaltningsförslag.

Begreppet trygghet beskrivs som en subjektiv känsla knuten till en viss plats eller situation. Det innebär att en individs erfarenheter eller upplevelser genom livet styr vad denne uppfattar som tryggt eller otryggt (Jansson et al, 2013) vilket gör ämnet både komplext och kontextualiserat (Lindgren & Nilsen, 2011). Den vanligaste orsaken till att både män och kvinnor upplever en känsla av otrygghet då de vistas ute beror emellertid på rädslan att utsättas för brott (Jansson et al, 2013). Den signifikanta skillnaden mellan de båda könen är dock att kvinnor är rädda för att utsättas för sexuella brott (Andersson, 2002). Effekten blir att många kvinnor tar till olika strategier för att minska risken för att bli utsatt för våld eller överfall som olyckligtvis resulterar i att deras rörelsefrihet och välmående försämras (Andersson 2001). Granskningar av den aktuella bostadsgården visar på en förhöjd otrygghet bland de tillfrågade kvinnorna på platsen under dygnets mörka timmar. Oron begränsar deras möjlighet till att vistas ute under kvällstid och försämrar på så vis även kvinnornas livskvalitet. Av den anledningen har det varit av största intresse att identifiera orsakerna till den upplevda otryggheten på platsen och jobba med ett förslag på hur gårdens nya utformning kan få den att upplevas som tryggare.

I gestaltningsförslaget har i huvudsak bostadsgårdens trygghetsproblem behandlats men även övriga utmaningar och brister som gården står inför. Detta för att skapa en bostadsmiljö som ser till de boendes olika behov och som fungerar för de många persontyper som kan tänkas bo på gården. I gestaltningsprocessen har särskild vikt lagts vid att öka tillgängligheten och belysningen på gården, öppna upp ytor för fri sikt och skapa blickfång som lockar de boende till att vistas på gården.

INNEHÅLL

Inledning

Bakgrund	7
Syfte	7
Avgränsning	8

Metod

Arbetsprocess	9
Fallstudie	9
Litteraturstudie	9
Designprocess	9

Litteraturstudie

Innebörden av trygghet	10
Faktorer som påverkar tryggheten	10
Fysiska och sociala faktorer	10
Underhåll	10
Belysning	11
Vegetation och utformning	11
Social övervakning	12
Närvaro	13
Orsaker till upplevd otrygghet	13
Individuella erfarenheter	13
Rykten	13
Rädsla för brott	14
Kvinnors otrygghet	14

Fallstudie

Områdesbeskrivning	15
Tryggheten hos de boende	15
Underlag från trygghetsvandring och LKF	16
Egna observationer	16

Summering

Analys av gårdens trygghetsproblem	18
Analys av gårdens problem och möjligheter i övrigt	18
Nulägesplan	20
Bilder	21
Program för gårdens nya utformning	23

Gestaltungsförslag

Plan	25
Visualiseringar	26
Ljussättning	28

Diskussion

Åtgärder som vidtagits	29
------------------------	----

Slutord	32
Referenser	
Tryckta källor	33
Elektroniska källor	34
Bilaga	35

INLEDNING

Bakgrund

Vid arbete med ett projekt, i form av ett gestaltungsförslag åt LKF som uppdragsgivare, har idén om att koppla samman projektet med teoretiskt kunskap från utbildningen uppkommit. Detta med mål om att kunna kombinera teori och praktik för att nå en mer djupgående kunskap i yrkesrollen som trädgårdsingenjör.

Den aktuella bostadsgården i projektet är belägen på Rådhusrätten på Norra Fäladan i Lund. Ämnet för kandidatuppsatsen kom till efter närmare granskning av bostadsgårdens förutsättningar och utmaningar. Polisens trygghetsmätning från 2017 visar på att orosindex i denna stadsdel har ökat trots att den faktiska utsattheten för brott har minskat (Polisen, 2017). Otryggheten i området är i jämförelse större än i övriga Lund. För att se om områdets allmänna oro stämmer överens med hur de boende upplever bostadsgården, behövdes fler undersökningar som är särskilt inriktade och avgränsade till den aktuella gården. Det har framkommit att det framförallt är kvinnorna på bostadsgården som upplever en märkbart större otrygghet under dygnets mörka timmar än vad männen gör. Av den anledningen är det av största intresse att undersöka vilka faktorer som egentligen påverkar den upplevda tryggheten och hur man genom utformning kan få utemiljön att kännas tryggare för kvinnorna på den aktuella bostadsgården.

Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka vilka faktorer som påverkar trygghetsupplevelsen för kvinnor, särskilt under dygnets mörka timmar. Syftet är vidare att ta reda på hur och i vilken utsträckning detta i sin tur påverkar kvinnornas användning av de gemensamma ytorna på gården. Målet är att kunna översätta resultaten från litteratur- och fallstudien till ett gestaltungsförslag och därmed införliva kunskapen i ett praktiskt exempel.

Frågeställning

Vilka faktorer påverkar trygghetsupplevelsen för kvinnor?
Hur och i vilken utsträckning påverkar det deras användning av den aktuella bostadsgården?
Hur man kan genom gestaltningen trygga gården för kvinnorna under kvällstid?

Avgränsning

Intervjuer, observationer och analyser är genomförda och begränsade till området kring bostadsgården. Arbetet kommer att behandla tryggheten ur ett kvinnoperspektiv, vilket

innebär att barn, äldre och män endast kommer att beröras vid jämförelser och sammankopplingar som är viktiga att presentera för arbetets resultat.

Designmaterialet som i arbetet kommer att motsvara uppsatsens resultat kommer begränsas till ritningar som berör nulägesplan, illustrationsplan samt visualiseringar av den nya bostadsgårdens utformning.

METOD

Disposition

Arbetet är huvudsakligen uppbyggt av tre delar. Första delen består av en litteraturstudie där fakta från relevanta studier och litteratur presenteras för att ge en övergripande bild av och förståelse för de faktorer som påverkar tryggheten. Andra delen presenterar information, analyser och resultat från fallstudien och behandlar alltså bara området kring den aktuella bostadsgården. I den tredje och sista delen sammanställs redovisad information och kunskap till ett gestaltungsförslag.

Litteraturstudie

Litteraturstudien, som till största del baseras på vetenskapliga artiklar från skolans databaser, är tänkt att ge djupare förståelse kring begreppen trygghet och otrygghet. Inledningsvis har sökord som exempelvis trygghet, otrygghet, vegetation och brott används både på svenska och engelska för att öka möjligheten till fler sökträffar bland olika typer av artiklar. Därefter har den så kallade snöbollsmetoden används, vilken innebär att de publikationer som hittats har lett till nya relevanta källor inom ämnet.

Fallstudie

Valet av tillvägagångssätt har grundat sig i att välja metoder som på bästa sätt kan fastställa de svårigheter och utmaningar som finns på det aktuella bostadsområdet. Arbetsprocessen har därför inletts med intervjuer bland de boende, som rimligen bör ha bäst insyn i hur gården faktiskt används och upplevs. Eftersom många av de boende som tillfrågades att medverka i en intervju hade ont om tid, har samtalen hållits relativt korta och sakliga för att snabbt kunna nå fram till kärnfrågorna. För att ytterligare bredda kunskapen och översynen kring gården och göra en så korrekt bedömning som möjligt samlades all relevant information in och det empiriska materialet utökades med personliga analyser, rapporter från trygghetsvandringar och information från anställda vid LKF.

Designprocess

Litteratur- och fallstudien samt egna analyser står till grund för det program som är utgångspunkten för den aktuella bostadsgårdens nya utformning. Detta program är en

summering av viktiga aspekter som tas i beaktande i gestaltungsförslaget och baseras på den kunskap och information som erhållits under arbetets gång.

LITTERATURSTUDIE

Innebörden av trygghet

Otrygghet påverkas av en mängd olika faktorer vilket gör det svårt att avgränsa begreppet och exakt definiera vad som utlöser känslan. Otrygghet associeras allt som oftast med omständigheter som kan ge upphov till rädsla och som kan anses vara farligt. Mörker, ödsliga platser, främlingar eller upplopp kan vara några exempel på detta (Lindgren & Nilsen, 2011). Vanligt är att otrygghet sammankopplas med rädslan för att utsättas för brott, men faktum är att otrygghetsupplevelsen även kan påverkas av andra rädslor (Jansson et al, 2012).

Ofta förväxlas ordet trygghet med säkerhet trots att innebörden mellan de båda skiljer sig åt. Säkerhet kan beskrivas som den faktiska risken för att bli utsatt för olyckor eller brott där bedömningen sker utifrån fysiska åtgärder och fakta såsom brottsstatistik (Urban utveckling, 2017). Trygghet kan istället beskrivas som en subjektiv känsla knuten till en viss plats eller situation. Varje individs erfarenheter eller upplevelser genom livet styr vad denne uppfattar som tryggt eller otryggt (Jansson et al, 2013) vilket gör att frågan är ytterst komplex och kontextualiserad (Lindgren & Nilsen, 2011).

Faktorer som påverkar tryggheten

Att känna sig trygg är en viktig aspekt när det kommer till människors välbefinnande och kan vara en avgörande faktor för hur ett område faktiskt fungerar (Lindgren & Nilsen, 2011). Den upplevda otryggheten hos en individ behöver däremot inte överensstämma med den faktiska risken för att utsättas för brott. Dock kan den orsaka negativa konsekvenser som följd och bör därför inte försummas (Jansson et al, 2013). Upplevd rädsla eller oro tycks nämligen kunna påverka människor i större utsträckning än den faktiska risken för att utsättas för brott (Jansson et al, 2013) exempelvis när kvinnor måste använda sig av anpassningsstrategier som begränsar deras rörelsefrihet och försämrar livskvalitén (Andersson 2001).

Trygghet påverkas följaktligen av många interagerande faktorer. Nedan listas de faktorer som oftast omnämnts i litteraturen och som kan påverka huruvida en plats eller situation upplevs som trygg eller otrygg.

Fysiska och sociala faktorer

UNDERHÅLL

Hur en plats tas omhand kan vara avgörande för hur den upplevs och därigenom används. En misskött plats kan sända signaler om att det inte finns någon vidare kontroll över platsen och

att beteenden såsom exempelvis skadegörelse tolereras (Lindgren & Nilsen, 2011). På så vis kan en försummad plats uppmuntra till brottsliga handlingar och skapa en känsla av otrygghet. En plats som är ren och prydlig kan istället indikera att någon lägger ner omtanke och omsorg för att se till att de som ska använda platsen trivs (Boverket, 2010).

Förutom tecken på sabotage och annan förstörelse kan även personerna som står bakom handlingarna ge upphov till rädsla eller otrygghet bland de som brukar platsen (Jansson et al, 2013). Ett exempel på detta kan vara ett tonårgäng som kontinuerligt driver runt mellan olika platser eller tar en bostadsgård i besittning (Andersson, 2001).

BELYSNING

Belysning tycks ha en positiv effekt på människors upplevda trygghet. Troligtvis handlar det om att ökad sikt och bättre synlighet gör att vi lättare kan känna igen både föremål, människor och platser på avstånd vilket även inger en känsla av bättre kontroll över en situation (Jansson et al, 2013). Då många människor väljer att undvika obelysta platser när mörkret faller blir vissa områden obefolkade och ödsliga. Kontrollen över dessa platser försämras och leder i sin tur till ökad otrygghet samt risk för att de brottsliga handlingarna tilltar. Genom att förbättra belysningen utomhus bjuds fler människor in till att röra sig i stadsrummet under kvällstid, som för potentiella förövare kan vara mycket avskräckande (BRÅ, 2015).

När utemiljöer ljussätts i staden förekommer det emellertid att belysningen används felaktigt och då motverkar sitt eget syfte. Vanligt är att endast marken eller gångstråken i en utemiljö belyses vilket gör att kontrasten mellan de upplysta delarna och den mörka omgivningen blir ännu starkare. Detta kan åtgärdas genom att ljuskällorna inte enbart koncentreras till gångvägarna utan istället flyttas ut till den omgivande miljön. På så vis kan kontrasterna jämnas ut och miljön upplevas som tryggare att vistas i (Lindell, 2014).

VEGETATION OCH UTFORMNING

Det finns ett stort värde i att vistas i gröna miljöer. Till fördelarna hör bl.a. de estetiska, sociala, psykologiska och miljöfrämjande (Berman et al, 2008; Jansson et al, 2013). Men gröna miljöer förändras under såväl dygnet som under året, vilket innebär att en plats som är vacker en ljus sommardag kan ge ett helt annat intryck en grå höstkväll (Boverket, 2010). Vegetationen, som ofta kan skapa njutning och välmående, kan alltså parallellt verka avskräckande och ge upphov till rädsla (Andersson, 2001). En vanlig föreställning bland människor är nämligen att vegetation uppmuntrar till kriminalitet, eftersom det kan dölja den potentiella förövrens brottsliga handlingar och göra det svårare för människor att upptäcka eller avbryta denna typ av aktivitet. Det som följaktligen är avgörande för hur man upplever växtligheten på en plats är dess karaktär, alltså i huvudsak vegetationens storlek och skötsel. Som tidigare nämnts kan en plats med misskött växtlighet eller dåligt underhåll associeras med att platsen glömts bort och lämnats till sitt förfall. Detta kan i sin tur leda till att färre

människor vistas på platsen och större utrymme skapas då åt potentiell brottslighets utövning (Wolfe & Mennis, 2012).

Helt slutna rum och tät vegetation i utemiljöer tycks vanligtvis upplevas som otrygga, framförallt av kvinnor (Andersson, 2001; Boverket, 2010). En anledning till detta tros vara oförmågan att överblicka platsen som innebär att potentiella flyktvägar är svårare att upptäcka (Jansson et al, 2013). Utformningen av en utemiljö kan med andra ord ha en stor inverkan på den upplevda tryggheten. Det är därför viktigt att hitta en balans mellan vegetationens positiva värden och de åtgärder som vidtas för att förebygga eventuell otrygghet. I syfte att öppna upp en plats och skapa bättre sikt kan dessa trygghetsåtgärder resultera i att stora delar av vegetation på en plats röjs bort eller beskärs mycket hårt. Ett alternativ till att helt avlägsna vegetation kan istället vara gallring (Boverket, 2010). Det innebär att växtlighet glesas ut genom att äldre grenar tas bort och utrymme istället skapas för nya och friska grenverk (Kvant & Palmstierna, 2014). Att beskära växtlighet hårt är nämligen ingen långsiktig lösning för att göra en plats tryggare. Den öppenhet som beskärningen skapar kommer efter en säsong att vara igenvuxen av de många vattenskott som vegetationen sätter. Genom att kompetent personal kontinuerligt sköter en utemiljö kan platsen hållas under uppsikt och skötseln anpassas efter den upplevda tryggheten på platsen (Boverket, 2010).

Att välja rätt växter är en viktig del vid utformningen och underhållet av utemiljöer. Grönska som under året bjuder på många kvaliteter kan få en plats att upplevas som mer tilltalande och på så sätt öka dess användning och den upplevda tryggheten. Att anpassa rätt växt till rätt plats är viktigt genom att växter som vantrivs kan se nedvissna och skräpiga ut och då ge intrycket av att platsen är misskött och otrygg (Boverket, 2010).

SOCIAL ÖVERVAKNING

En del studier påvisar att vegetation kan minska brottslighet genom att den främjar människors användning av offentliga platser, bland dem även utsatta sådana (Kuo & Sullivan (2001). Brottslingar väljer att i största möjliga mån undvika platser där deras handlingar kan komma att observeras av andra. Befolkade områden innebär alltså ökad övervakning, kontroll och tillsyn av platsen, varför den vanligtvis väljs bort av förövare (Wolfe & Mennis, 2012).

NÄRVARO

Närvaron av människor på en plats eller område tycks ha en stor inverkan på den upplevda tryggheten. Bättre social aktivitet och samvaro bidrar till ökad trygghet samtidigt som brottsligheten tycks minska (Jansson et al, 2013). Platser som bjuder in till umgänge och där många gärna vistas skapar trygghet (Nilsson, 2007). Det är därför av största vikt att vid utformning av utemiljöer tänka på att göra platsen tillgänglig och anpassad för så många målgrupper som möjligt. Genom att kombinera olika mötesplatser såsom lekytor och grillplatser kan användningen av platsen breddas (Boverket, 2010).

Något som dock betonas i litteraturen är att tryggheten ökar under förutsättning att rätt typ av människor vistas på platsen. Man menar att själva igenkänningen av människor, t.ex. grannar, skapar trygghet (Jansson et al, 2013; Lindgren & Nilsen, 2011). En varierad blandning av människor kan även öka känslan av trygghet medan mer homogena grupper, såsom ungdomsgång, ofta förknippas med oordning eller kriminellt beteende och ger motsatt effekt (Boverket, 2010).

Orsaker till upplevd otrygghet

INDIVIDUELLA ERFARENHETER

En individs upplevelser eller livserfarenheter påverkar i stor utsträckning huruvida den väljer att läsa av en situation som trygg eller inte. Det finns dessutom ett samband mellan upplevd otrygghet och sociala tillhörigheter såsom kön, ålder, samhällsklass, ursprung, utbildning, funktionsförmåga, ekonomi och boendeform (Nilsson, 2007; Boverket 2010). Att utsättas för ett brott eller någon annan typ av livsomvälvande händelse kan också ha en inverkan på en individs oro eller rädsla (Koskela 1997 se Jansson et al, 2012).

RYKTEN

Ett områdes rykte eller den uppfattning människor får om en plats kan vara avgörande för hur denna upplevs (Koskela 2000 se Lindgren & Nilsen, 2011). Ryktet behöver däremot inte stämma överens med hur den faktiska situationen i området eller platsen ser ut. En person kan basera hela sin trygghetsupplevelse på en redan fastslagen föreställning om en plats som baseras på egna eller andras upplevelser och erfarenheter (Boverket, 2010).

RÄDSLÅ FÖR BROTT

Som tidigare nämnts kan upplevd rädsla eller oro i utemiljöer bero på en mängd interagerande faktorer och vanligast är dock rädslan för att bli utsatt för något typ av brott (Jansson et al, 2013). Den signifikanta skillnaden mellan de båda könen är dock att kvinnornas rädsla domineras av att utsättas för sexuella brott (Andersson, 2002).

Kvinnors otrygghet

Kvinnors rädsla för att bli utsatt för brott är inget nytt fenomen. Otryggheten i att vistas i offentliga miljöer, främst under dygnets mörka timmar, bottnar huvudsakligen i rädslan av att utsättas för sexuella övergrepp (Andersson, 2002). Denna rädsla är inte helt ogrundad då den senaste rapporten över anmälda brott visar att såväl våldtäkter som sexuella ofredanden har ökat med 13 % respektive 21 % sedan 2015. Under den senaste tioårsperioden (2007-2016)

har de anmälda våldtäkterna ökat med hela 41 %. Viktigt att ta i beaktande är dock att antalet anmälda brott inte motsvarar det *faktiska* antalet begångna brott (BRÅ, 2017b). Det innebär att det troligtvis finns ett mörkertal som visar på högre brottsstatistik (BRÅ, 2017a).

De ökande siffrorna över sexuella brott leder till att rädslan bland många kvinnor växer sig starkare. Den utgör en stor begränsning i kvinnornas rörelsefrihet i staden och många väljer olika strategier som minskar risken för att utsättas för våld eller överfall (Andersson, 2001; Boverket, 2010). Dessa strategier kan handla om att undvika att röra sig på vissa platser under dygnets mörka timmar, att avstå från att gå någonstans ensam, att anpassa sin klädsel, att vara utrustad med larm eller att ha mobiltelefonen i beredskap (Nilsson, 2007).

Den fysiska miljön har en framstående inverkan på kvinnors trygghetsupplevelse (Jansson et al, 2013) som lägger större vikt vid detaljerna i omgivningen och obefolkade platser väljs i första hand bort (Jansson et al, 2012). En plats med mycket rörelse och aktivitet innebär att det finns en större chans att någon kan ingripa om något skulle inträffa (Andersson, 2001). Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att otrygghet inte uteslutande orsakas av fysiska faktorer utan mycket av denna rädsla bottnar i att det finns strukturella skillnader mellan kvinnor och män (Boverket, 2010).

FALLSTUDIE

Områdesbeskrivning

Bostadsgården som behandlas i detta arbete är belägen på området Rådhusrätten på Norra Fälåden i Lund. Området byggdes under 1960-talet och har 476 lägenheter i 3-4 våningshus. Under 2001 byggdes det ytterligare 18 lägenheter i området (LKF).

Tryggheten hos de boende

Vid två tillfällen har intervjuer genomförts på bostadsgården: dels en tidig eftermiddag den 31 mars 2017 på årets första vårdag, dels en tidig kväll den 3 april 2017. Vid intervjuerna som gjordes på plats ställdes frågor till både män och kvinnor, oavsett ålder, som passerade eller rörde sig inne på gården. En spridning bland olika persontyper eftersträvades för att få ett så pålitligt och heltäckande underlag till studien som möjligt (se bilaga).

Undersökningen har inletts med frågor rörande själva bostadsgården och hur belåtna de boende är med platsen. Därefter har frågor ställts om hur ofta de i nuläget vistas på gården och vad som hade kunnat få dem att använda den i större utsträckning. Intervjuerna har avrundats med frågor om den upplevda tryggheten på gården där de boende har fått gradera sin otrygghet på en skala mellan ett och tio med en fråga avseende dagtid och en avseende kvällstid. Anledningen till att intervjuerna inte har inletts med frågor som berör tryggheten på gården är att trygghetsupplevelsen är en ytterst personlig uppfattning. Det innebär att även om ett område har ett rykte om att vara mer eller mindre tryggt behöver inte det i sig betyda att individerna på bostadsgården upplever situationen på samma sätt.

Efter att intervjuerna genomförts och materialet sammanställts, har vissa gemensamma uppfattningar och åsikter kunnat urskiljas utifrån de boendes svar. Resultatet har visat att inga män känner sig utsatta eller otrygga varken under dag- eller kvällstid. Kvinnornas svar har däremot visat en tydlig skillnad mellan deras upplevda otrygghet under dagen gentemot kvällen. Kvinnorna graderade sin otrygghet till siffran noll eller ett på den tiosiffriga skalan. Otryggheten steg till en femma eller sexa under dygnets mörka timmar vilket visar på att kvinnorna på bostadsgården känner sig betydligt mer otrygga under kvällstid.

För att få en större förståelse för vad kvinnorna egentligen upplever som otryggt under kvällarna har det varit viktigt att få ett svar på vilka faktorer som kan tänkas ligga bakom oron. Det finns en del gemensamma nämnare som många av kvinnorna tagit upp; ungdomsgång, vandalism och dålig belysning tillhör de vanligaste. På gården driver nämligen ett ungdomsgång runt och fördriver tiden med att vistas i ett nedklottrat lusthus. Många av de yngre kvinnorna har anmärkt på att de undviker att gå igenom gården när gänget befinner sig på platsen. Istället väljer de att röra sig på de asfalterade stigarna som leder upp till trapphusen.

En övervägande majoritet av kvinnorna och många av männen efterfrågade bättre belysning på gården och menade att detta kan vara en lämplig åtgärd för att fler ska kunna känna sig tryggare om kvällarna.

En ung kvinna berättade om att hon inte känner någon större oro över att vistas på platsen, dock under förutsättning att hon har sin hund med sig. En äldre dam har förklarat att hon först efter ett inbrott i sin lägenhet hade börjat känna av en växande otrygghet och detta trots att hon inte brukar röra sig ute under kvällstid.

Underlag från trygghetsvandring och LKF

Den 8 mars 2017 genomförde LKF sin årliga trygghetsvandring på området Rådhusrätten. I denna deltog polisen, personal från LKF, fältgruppen samt representanter från Lokala Hyresgästföreningen. Målet med denna typ av vandring är att uppmärksamma och anmärka på problem eller brister i området som kan förbättras i syfte att öka tryggheten för de boende. Noteringar från vandringen har visat på en del observationer som varit generella för området och som i stort sett berört alla gårdar. Anmärkningarna har framförallt handlat om bristande belysning, vandalism och vegetation som bör hållas efter för att inte hindra sikten eller skymma redan existerande belysning.

Korta samtal med fastighetsskötare från LKF har kunnat bestyrka att de observationer som gjorts i området i samband med trygghetsvandringen varit korrekta.

Egna observationer

Syftet med att besöka bostadsgården under både dag- och kvällstid har varit att kunna iaktta hur platsen förändras under dygnet. De båda besökstillfällena har dock stått i stor kontrast till varandra.

Under den soliga vårdagen observerades inga tecken på otrygghet. Kvinnor med barnvagn, äldre och barn passerade gården utan någon större eftertänksamhet. Under besökstillfället som ägde rum på kvällen några dagar senare, gjordes dock en del reflektioner. Belysningen på gården kan definitivt vara bättre, framförallt med tanke på att växtligheten under sommarhalvåret kan skymma belysningen på vissa delar av gården. I dagsläget är belysningen ganska svag och otillräcklig trots att vegetationen vid besökstillfället saknade bladverk. På gården finns det inte heller några större buskage som direkt skymmer sikten, men en annan karaktär eller val av växtlighet hade kunnat bidra till att platsen upplevs som mer välskött och bidrar till en ökad trygghetskänsla.

SUMMERING

Analys av gårdens trygghetsproblem

Efter närmare analyser av den aktuella bostadsgården har såväl fysiska som sociala faktorer observerats vilka kan vara bidragande till den upplevda otryggheten. En summering av de faktorer som tycks påverka den upplevda otryggheten på platsen förevisar bristande belysning, besvärliga ungdomsgång och vandalism som de huvudsakliga orsakerna till oron. Faktorena tycks dessutom vara sammankopplade och botten i samma problematik, nämligen avsaknaden av kontroll och dålig sikt. Den bristfälliga belysningen resulterar i att den som vistas på gården under kvällstid inte kan se vad som händer eller vem som rör sig på platsen. Mörkret och den upplevda otryggheten leder till att de boende helt enkelt undviker att gå genom gården under dygnets mörka timmar. Detta resulterar i att ungdomsgång eller potentiella förövare har lättare för att utföra brottsliga eller kriminella handlingar som exempelvis skadegörelse.

Den svaga belysningen på gården har uppmärksammats bland de boende, LKF och i egna observationer. I nuläget är bostadsgården ljussatt av ett fåtal lyktstolpar som följer de asfalterade gångvägarna längs husfasaderna. Den centrala delen av gården som inrymmer grönskan saknar belysning helt. En bit in från gångvägen som löper tvärs igenom gården finns ett annat trygghetsproblem. I ett lusthus håller ungdomsgång till, framförallt under kvällstid, som bland de boende har beskrivits som en huvudsaklig faktor till den nedskräpning och vandalism som iakttagits på platsen. Lusthusets väggar är solida med undantag för entréöppningen och tillåter därför begränsade insynsmöjligheter för de boende. Lusthusets placering gör att platsen upplevs som isolerad och skyddad från omgivningen. Att den omges av en svagt sluttande terräng och höga träd bidrar ytterligare till känslan av att platsen är avskild. De få ljuskällor som finns på bostadsgården har svårt att nå fram till de inre delarna av gården vilket gör att platsen efter skymning upplevs som mörk och otrygg.

Tät vegetation är ett trygghetsproblem som omnämns flitigt i den litteratur som har stått till grund för uppsatsen. Det är dock ett trygghetsproblem som i fallstudien enbart uppmärksammats av LKF under den trygghetsvandring som genomfördes i hela området. Utifrån egna iakttagelser bedöms det inte vara ett problem som är aktuellt för bostadsgården i fråga.

Analys av gårdens problem och möjligheter i övrigt

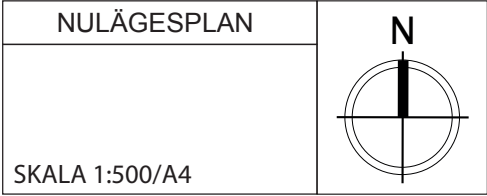
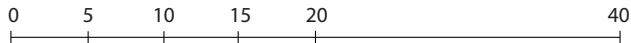
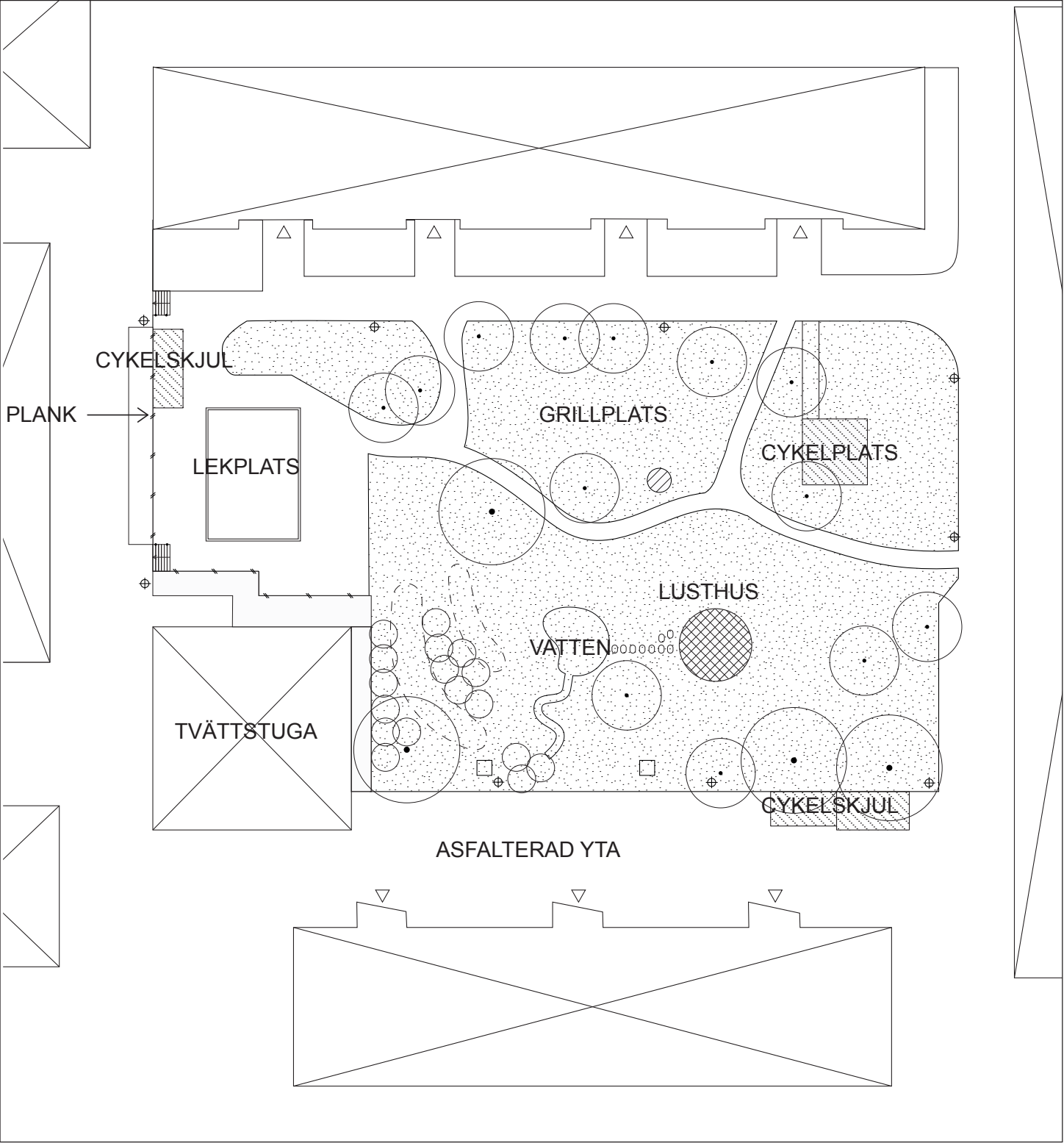
Den aktuella bostadsgården formas idag av ett svagt sluttande landskap som utgör ett intressant och utmärkande inslag bland de övriga gårdarna i området. Denna särprägel kan i det kommande gestaltningsförslaget fungera som en bra utgångspunkt och förutsättning för

det rumsliga arbetet med den nya gården. Ett sluttande landskap kan upplevas som mer dynamiskt och rumsligt än plan mark. Höjdskillnaden mellan marknivån och slänten på gården upplevs som mycket behaglig, troligtvis för att den låter sig överblickas och inte hindrar fri sikt. En kärnpunkt gällande gårdens utformning i dagsläget är dock att den varken har en tydlig rumsindelning eller några egentliga element som skapar en betryggande och omslutande känsla. Platsen uppfattas som ett enda stort rum som saknar karaktär och upplevs som om den upprättats utan en eftertanke på dem som ska använda den. Utan tillräckligt med sittplatser, funktioner eller intressanta blickfång fungerar gården som en passage snarare än en plats att vistas på och avnjuta.

I dagsläget är gångvägarna på gården inte optimerade för de boendes behov och behöver därför tänkas över och omstruktureras. En viktig förbindelse tycks exempelvis saknas mellan den sidan av gården där många av de boende rör sig och med huset som är beläget längst bort på gården. Det resulterar i att de boende antingen tar en omväg runt bostadsgården eller en upptrampad genväg nedför slänten, förbi ett stenlagt vattenarrangemang i ojämn terräng. Samma plats saknar även belysning vilket ökar risken för olyckor efter skymning.

Det löper ett stort plank längs med ena sidan av gården som har till syfte att hindra fallolyckor i samband med de höjdskillnader som råder på platsen. På grund av dess solida konstruktion hindrar den dock fri sikt och skymmer all aktivitet som kan tänkas förekomma på andra sidan. I dagsläget är tvättstugan och lekplatsen belägna på vars sin sida av detta plank. Tvättstugan hamnar på så vis i ett isolerat läge som kan ge upphov till otrygghet då ingen har uppsikt över platsen. Planket hindrar de som rör sig till och från tvättstugan att kunna se ner på gården, samtidigt som sikten även försämras för de barn och föräldrar som vistas på lekplatsen. Att endast kunna höra att någon rör sig bakom avskärmningen men inte se vem det är kan ge upphov till otrygghet. Lekplatsen ger i nuläget intrycket av att vara missanpassad till de förutsättningar barn behöver för att uppmuntras och utvecklas. Lekredskapen, bestående av två träfigurer i en sandlåda, tycks inte stimulera barnen till lek. Det omgivande planket ger platsen ett hårt uttryck, särskilt i kombination med att läget är nedsänkt och omgärdat av sten och betong. Då planket även sluter denna plats förstärks höjdskillnaden mellan lekplanet och gångplanet ytterligare vilket gör att platsen upplevs som utsatt och övergiven.

Skeva kantstenar och lagningar av asfalten förekommer på ett flertal ställen på bostadsgården. Markunderlaget upplevs som ojämnt och ger dessutom gården ett misskött uttryck. Klotter, slitna plank och cyklar som står utspridda är ytterligare några faktorer som bidrar till detta uttryck.

Figur 1. Stor asfalterad yta i södra delen av bostadsgården.

Figur 2. Lusthus och vattenarrangemang. Till höger om vattnet syns den upptrampade stigen201

Figur 3. Grillplats till höger i bild. I bakgrunden syns den befinliga lekplatsen.

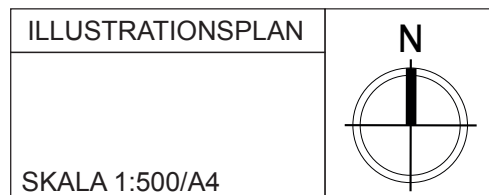
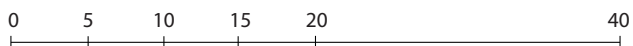
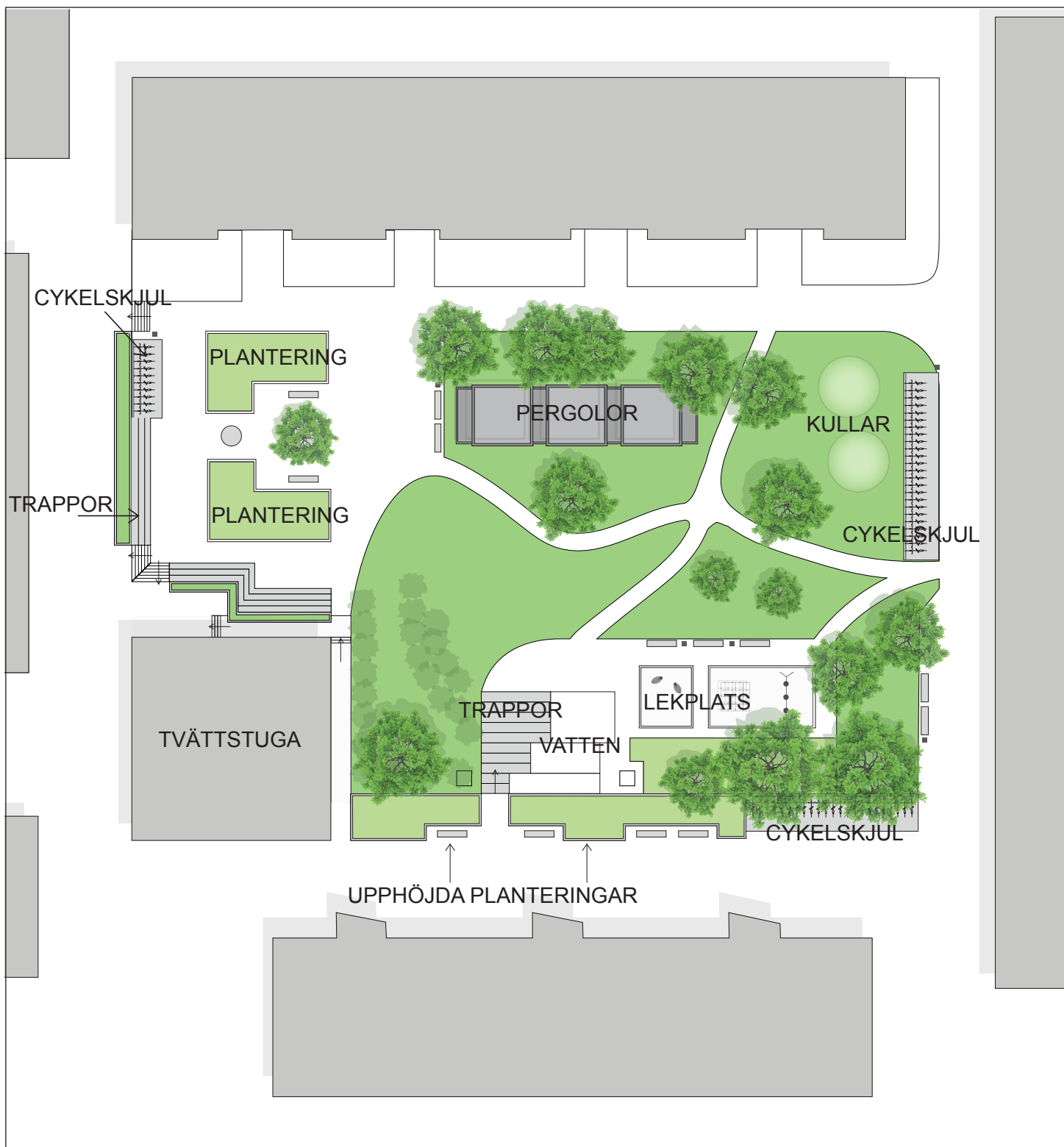
Figur 4. Nedsänkt lekplats med omgivande plank. Ingång till tvättstugan i bakgrunden.

Program för gårdens nya utformning

- En bättre ljussättning av gården är nödvändig för att de boende ska uppleva trygghet och trivsel på platsen. Den gör inte bara miljön trivsammare att vistas och röra sig i, den gör det även möjligt för de boende att ha platsen under bättre uppsikt från de fönster och trapphus med utsikt mot gården. En bättre ljussättning av platsen kommer att uppnås genom att sprida ut svagare ljuskällor över hela gården vilket också ger en bättre kontroll av omgivningen. Det är därför viktigt att belysningen inte enbart koncentreras till gångvägar utan även placeras ut i omgivningen, framförallt på de delar av gården där det är tätare växtlighet. På så vis blir inte kontrasten mellan de mörka och ljusa delarna så stor och den omgivande miljön blir lättare att överblicka för den som rör sig på gården. För att spara energi och inte låta hela gården vara lika upplyst under tidig kväll som mitt i natten, är ett alternativ att införa belysning som sätts i ett sparläge och dämpas när ingen rörelse registreras på gården.
- Lusthuset och de ungdomar som håller till på platsen har visat sig vara ett stort problem för många av de yngre kvinnorna på gården. Eftersom det i dagsläget endast är enskilda ungdomsgång som håller till på platsen, som förorsakar skadegörelse och ger upphov till oro, kommer problemet åtgärdas genom att avlägsna lusthuset i sin helhet. Ett intresse av att använda lusthuset i någon större utsträckning tycks ändå inte finnas bland de boende. Istället kommer ytan och det sluttande läget utnyttjas på ett sätt där fler människor än ett fåtal ungdomar får möjlighet att använda platsen.
- Gångvägarna är i dagsläget inte tillräckligt anpassade till de behov som de boende har. Genom att utgå ifrån de boendes rörelsemönster kan en ny passage, som anläggs på samma plats eller i nära anslutning till den upptrampade stigen, underlätta användningen av gården och minimera risken för skador. Gångarnas främsta funktion kommer att vara att koppla samman de viktigaste målpunkterna på gården och underlätta rörelsen och tillgängligheten för de boende.
- Lekplatser kan skapa viktiga mötesplatser för både barn och vuxna och den befintliga lekplatsen kommer därför att omarbetas i det kommande gestaltungsförslaget. Lekplatsens yta kommer utökas så att de outnyttjade ytorna runt denna istället kan användas. Ny lekutrustning och omstrukturering av den befintliga lekplatsen är ett måste för att göra den attraktiv för barn. Vegetation kan öka rumsligheten på platsen och stimulera barnen till lek men balansen mellan grönskans värde och den upplevda otryggheten är dock mycket viktig. Genom att använda vegetation på de vertikala ytorna kan platsen komma att upplevas som grönare, frodigare och det hårda och ödsliga uttrycket kan därmed reduceras.
- Nivåskillnaderna på gården är en tillgång och skapar goda förutsättningar för en annorlunda rumslighet på platsen. I samband med att höjdskillnaderna är som störst omkring lekplatsen och den dessutom omgärdas av ett plank, upplevs läget mycket utsatt och känslan kan liknas vid att man befinner sig i en sänka. Problemet kan åtgärdas genom att

höjdskillnaden delas upp i fler nivåer. På så vis kan planket tas bort eftersom höjden då inte längre utgör ett säkerhetsproblem. Höjdskillnaden bli inte lika påtaglig och genom att integrera nivåerna i landskapet blir övergång mellan de två planen mer behaglig. De kan dessutom fungera som sittplatser och skapa en naturlig plats för umgänge men även utgöra ett intressant inslag i barnens lek.

- Det finns ett fåtal potentiella rumsliga element som kommer tas tillvara och utnyttjas i den kommande gestaltningen: det sluttande landskapet, nivåskillnaderna och de höga trädstammarna. De utgör en fantastisk utgångspunkt för att skapa en vacker och trivsamt plats, dock krävs det fler beståndsdelar för att göra platsen fullständig. För att gården ska upplevas som mer rumslig behöver växtligheten både förnyas och utökas. Skalan behöver även minskas ner från de omgivande husen och höga trädstammarna om utemiljön ska upplevas som behaglig och ombonad att vistas i. Vackrare vegetation, planteringar och odlingsmöjligheter var något som flera av de boende saknade.
- En mötesplats har efterfrågats bland de boende, troligtvis för att det saknas en naturlig samlingspunkt på gården. I dagsläget finns det något som kan liknas vid en grillplats men utan en inramning av platsen, ordentliga sittytter eller grillmöjligheter används platsen väldigt sällan. Genom att utöka ytan och med en subtil avskärmning dela in grillplatsen i flera rum kan fler än ett sällskap vistas på platsen utan en känsla av att någon tränger sig på.
- Det verkar ha varit svårt att lösa problemet med mängden cyklar som finns på gården och det utrymme som behövs för att förvara dessa. Det har resulterat i att cykelställ placerats ut mitt på gården som korsar ett antal gångvägar. Genom att utöka området för den befintliga cykelparkering kan de outnyttjade ytor som finns runt omkring denna användas på ett mer effektivt sätt och skapa utrymme för fler cyklar.

Figur 5. Upphöjda planteringar tillför härlig grönska till den asfalterade ytan trots det underliggande garaget. Platsen får nytt liv med blommande perenner och nya sittytor.

Figur 6. Ny passage i gårdens södra del underlättar framkomligheten för de boende. Befintligt vattenarrangemang ersätts med nytt vattenfall i nära anslutning till den nya lekplatsen.

Figur 3. Ny grillplats med pergolor förskönar platsen och skapar rumslighet. Subtila avskärmningar med skira perenner ger varje sällskap avskildhet utan att för den delen skymma sikten.

Figur 4. Den gamla lekplatsen har ersatts av en ny mötesplats i soligt läge. Stora perennplanteringar ger platsen nytt liv och skapar ett blickfång. Ytan har öppnats upp och bjuder in människor till att stanna upp. Stora trappsteg erbjuder nya sitttytor för många.

0 5 10 15 20 40

POLLARE

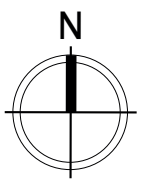

VÄGGBELYSNING

LJUSSÄTTNING

SKALA 1:500/A4

DISKUSSION

Syftet med denna kandidatuppsats har varit att undersöka och få svar på vilka faktorer som kan påverka den upplevda tryggheten hos kvinnorna utomhus i bostadsmiljön, särskilt under dygnets mörka timmar.

Syftet har vidare varit att undersöka hur och i vilken utsträckning otryggheten på den aktuella bostadsgården påverkar kvinnornas användning av platsen. Målet för arbetet har slutligen varit att införliva den kunskap som erhållits från litteratur- och fallstudien i ett gestaltungsförslag och utforma en ny bostadsgård utifrån ett trygghetsperspektiv.

Litteraturstudien visar på att sociala och fysiska faktorer har en stor inverkan på huruvida en individ upplever en miljö som trygg eller inte. Det kan handla om faktorer som berör vegetation och utformning, underhåll, belysning, social övervakning och närvaron av andra människor. Orsakerna till upplevd otrygghet av en plats eller situation tycks i huvudsak bota i varje enskild individs personliga erfarenheter, de rykten eller uppfattningar människor har om ett område samt i rädslan för att utsättas för brott. Den signifikanta skillnaden mellan de båda könen är dock att kvinnors otrygghet bottnar i rädslan av att utsättas för sexuella övergrepp (Andersson, 2002) vilket leder till att kvinnor ofta tar till olika strategier i syfte att minska risken för att utsättas för våld eller överfall (Andersson 2001; Boverket 2010). Dessa anpassningsstrategier kan följaktligen medföra att användningen av en plats som inte upplevs som tillräckligt trygg under kvällstid istället undviks helt, vilket vid närmare undersökningar har visat sig gälla på bostadsgården i fråga. Bland de boende är det framförallt kvinnornas användning av gården som begränsas. Ungdomsgång som driver runt, bristande belysning och skadegörelse är de huvudsakliga faktorerna som får många av de tillfrågade kvinnorna att välja en omväg runt gården på väg till eller från hemmet under kvällstid.

Åtgärder som vidtagits

Målet med gestaltungsförslaget har varit att skapa en bostadsgård som i första hand ser till de brister den nuvarande gården har ur trygghetssynpunkt. Vidare har även målsättningen varit att skapa en plats som fungerar för de många persontyper som kan tänkas bo på gården och därmed se till de behov som finns i det vardagliga livet som tillgänglighet, framkomlighet, umgänge och avkoppling. I förslaget har vissa delar av gården exempelvis gångarna, majoriteten av träden och gårdens sluttande landskap inte ändrats, fokus har istället lagts på att åtgärda de faktiska bristerna.

Cykelförvaring kan ses som ett exempel där utformning och funktion går hand i hand. I förslaget har cykelplatsen i det nordöstra hörnet av gården ersatts av ett cykelskjul med ett gediget tak, integrerad belysning samt väggar i plexiglas. I dagsläget står cyklarna både väderutsatt och belysningen är väldigt svag. Syftet med den nya konstruktionen är att skydda cyklarna från regn och snö, lysa upp platsen så att de boende lättare kan ställa in eller ta ut sin

cyklar och ge de som befinner sig i cykelhuset god genomsikt. På så vis kan cyklister som exempelvis ställer in sin cykel ha bättre kontroll över vem som befinner sig på gården samtidigt som de boende kan ha uppsikt över vem som rör sig i cykelhuset. Genom att använda detta genomsiktliga material kan cykelskjulen smälta in bättre i sin omgivning. Platsen kommer sannolikt upplevas som mer öppen och belysningen som kommer att omge gårdens cykelskjul kommer öka ljussättningen av gården. Ett alternativ till att ytterligare säkra cykelhusen kan vara att sätta lås på dörren för att hindra obehöriga från att skräpa ner eller förstöra något i cykelskjulen. Ett annat alternativ är att istället låta de boende tilldelas nummer där deras cyklar låses fast. På så vis kan hyresvärderna ha bättre koll på vems cyklar som ligger och skräpar. Tanken är att de resterande tre cykelskjulen på gården ska bytas ut till samma konstruktion för att öka tryggheten hos de boende och samtidigt skapa ett enhetligt uttryck. Längs med den södra fasaden har dessutom cykelställ avsedda för gäster planerats in dock utan tak. Detta med hänsyn till att boendes fönster inte ska få skymd sikt mot gården.

Då gården tidigare upplevts som en passage snarare än en plats att stanna till på har den centrala gröna delen av gården hållits cykelfri i gestaltungsförslaget. Genom att installera trappor i anslutning till den nya södra gångvägen förhindras cyklister att ta genvägen genom gården och störa de som njuter av tillvaron. Bostadsgården är tänkt att erbjuda en paus i vardagen och ge möjlighet till avkoppling. Genom att anpassa gårdens mittpunkt till fotgängare kan tempot därför dras ner.

I den södra delen av bostadsgården finns i dagsläget en stor asfalterad yta som inte erbjuder något prydnadsvärde utan endast underlättar framkomligheten för fordon vid skötsel och underhåll av fastigheterna. På grund av att det finns ett garage under den asfalterade ytan kan inga planteringar byggas i marknivå. Detta har resulterat i att upphöjda planteringar i betong planerats in vilka kan tyckas sluta platsen eller förstärka det hårda uttrycket. Faktum är dock att den hårdgjorda ytan på detta vis blir mindre framträdande samtidigt som planteringarnas volym skapar en känsla av rumslighet, vilket har varit bristande på platsen. Skalan mellan marken och de höga husen är i dagsläget väldigt påtaglig men minskas ner med hjälp av de nya planteringarna. De ramar dessutom in platsen och fungerar som en entré där besökaren förbereds på att träda in i ett nytt rum. Med nya bänkar bjuder platsen in till att stanna upp och slå sig ner när man inväntar en vän eller tar en nypa frisk luft. Planteringarna kommer dessutom skapa ett vackert blickfång för förbipasserande och de boende som ser ut över bostadsgården från sina fönster. Planteringarna är tänkta att i huvudsak byggas upp av lägre perenner och ett fåtal skira buskar som hjälper till att försköna platsen utan att skymma sikten. Om ett mindre hårt uttryck önskas kan de upphöjda planteringarna istället konstrueras av exempelvis cortenstål som likt betong är ett mycket tåligt och hållbart material. Cortenstål kan tillföra en mjukare känsla till platsen genom den varmt rostgula färgen. Viktigt att ta i beaktande är dock att materialet är mycket kostsamt.

På andra sidan av de upphöjda planteringarna breder en stor trappa ut sig med djupa avsatser som leder besökaren ner till de gröna delarna av gården. Trappan följs av ett nytt vattenarrangemang som delas in i tre etapper och är vackert upplyst under kvällstid. Den sista etappen är tänkt att fungera som en plaskdamm för de allra minsta och ljudet av porlande

vatten ska ytterligare förstärka känslan av att befinna sig på en rofylld plats. Denna förening av plaskdamm och vattenfall är fördelaktigt belägen i nära anslutning till den nya lekplatsen som tidigare var placerad på andra sidan bostadsgården. Här är lekplatsen satt i lätt sommarskugga som svalkar behagligt och gör det möjligt för barn att leka även under sommarens varmaste dagar. För att anpassa lekplatsen till både barnen men även till deras föräldrar har bänkar och planteringar satts i soligt läge för att göra vistelsen mer trivsamt för de vuxna.

På den plats där den nuvarande lekplatsen är belägen var den ursprungliga tanken att förnya lekplatsen och kombinera den med en umgägesyta i huvudsak för de föräldrar som är ute på gården med sina barn. Efter närmare undersökning av platsen visade det sig dock att läget för lekplatsen var det soligaste på hela gården. För att göra denna yta tillgänglig för fler åldersgrupper än bara barn blev lösningen att flytta lekplatsen till den lätt skuggiga delen av gården som tidigare nämnts. Platsen med sandlådan som idag är mycket hård, rå och otrivsamt blir i gestaltungsförslaget en njutbar mötesplats där besökarna kan glädjas åt solen och doftande perennplanteringarna. Det gamla planket som idag avgränsar de båda planen och skymmer sikten finns i förslaget inte längre kvar. Istället förbinds planen med trappsteg som tillåter en naturlig rörelse ner till gården och skapar en behaglig övergång mellan nivåerna. De större trappstegen på vardera sida av trappan är tänkta att fungera som sittplatser där besökaren har god uppsikt över gården. För att inte riskera fallskador nära kanten till de stora trapporna omgärdas de av lägre buskar som även tillför grönska till platsen. Att de boende kan ha uppsikt över stora delar av gården ökar den sociala övervakningen och därmed även den upplevda tryggheten på gården. En plats som bjuder in till användning, vare sig det handlar om umgänge eller stillsam njutning, ökar närvaron på bostadsgården vilket i sig kan förbättra den sociala kontrollen på platsen.

Belysningen i det nya gestaltungsförslaget har varit en mycket viktig del i designprocessen. I dagsläget består belysningen på gården av ett fåtal lyktstolpar som endast lyser upp gångvägen närmast husfasaderna. Ljuskällorna har i förslaget blivit både fler och fått en bättre placering. Första etappen i ljussättningen handlar om att ge en grundläggande och bra belysning som underlättar rörelsen på gården och bidrar till ökad trygghet. Genom att placera pollare längs med gångstigarna kan fler boende välja att gå genom gården under kvällstid. Samma typ av belysning är även placerad kring lek-, grill- samt mötesplatsen. För att spara energi kommer ljuskällorna dessutom dämpas när ingen rörelse registreras på gården. Nästa etapp i ljussättningen är till för att skapa en trivsamt och mysig plats att vistas på. Detta kan göras genom att belysning integreras i de olika trappor, vattenarrangemang och upphöjda planteringar som finns i det nya förslaget.

Slutligen har den gamla grillplatsen förnyats med tre sammansatta, generösa pergolor. Stommen är mycket enkel och skymmer inte sikten åt något håll, syftet med denna konstruktion är att skapa en känsla av rumslighet. För att vidare göra det möjligt för olika sällskap att umgås samtidigt utan en känsla av att någon tränger sig på har pergolorna en subtil avskärmning i form av planteringslådor. Tanken är att något högre men skira perenner så som prydnadsgräs ska ge sällskapen en viss avskildhet. De generösa planteringslådorna ger

även de boende odlingsmöjligheter. Att kombinera hobbyodling med fasta perenner gör att planteringarna inte kommer att se övergivna ut även om de boende hoppar över odlingen en säsong. På den östra sidan om pergolorna har två stycken kullar planerats in som kan vara ett spännande inslag i barnens lek. De kan dessutom vara attraktiva för andra åldersgrupper som t.ex. ungdomar som får en plats att sola eller träffas på med härlig utsikt över gården.

Slutord

Att ta fram ett gestaltungsförslag gjort ur ett trygghetsperspektiv har under arbetets gång visat sig vara en komplex uppgift. Som tidigare nämnts styrs otrygghet av många interagerande faktorer och det som upplevs som otryggt av en individ behöver inte nödvändigtvis upplevas på samma sätt av någon annan. Utformningen av bostadsgården har därför utgått ifrån aspekter som tycks öka den upplevda tryggheten hos kvinnor. Belysning, ökad sikt och öppenhet, social övervakning och närvaro är faktorer som behandlats i designprocessen. Stort beaktande har dessutom tagits till de synpunkter de boende har haft gällande den upplevda tryggheten på bostadsgården i fråga. Intervjupersonerna samt det underlag som erhållits från LKF har därför haft en framstående inverkan på hur slutresultatet blivit.

Målet med gestaltungsförslaget har varit att skapa en tryggare plats för alla boende men framförallt för kvinnorna. Även om själva gestaltningen är en stor del av bostadsgårdens nya utformning innebär det inte att de huvudsakliga otrygghetsproblemen inte kan åtgärdas utan en ombyggnation av gården. Att enbart öka belysningen, ta bort planket och avlägsna lusthuset är ett sätt att med minsta möjliga insats ta itu med problemen. Viktigt att tänka på är dock att de sociala faktorerna som ökar tryggheten på en plats, som ökad närvaro och social övervakning, ofta hänger ihop med människors vilja och lust att vistas på en plats. Det innebär att blickfånget och prydnadsvärdet kan vara avgörande för om de boende vill vistas på platsen eller inte, varför det i mitt projekt har varit en viktig del att jobba med. En attraktiv plats kan dessutom locka förbipasserande eller andra boende från omkringliggande gårdar till att stanna upp och slå sig ner. En förutsättning för att den nya gestaltningen ska tillfredsställa de boende ur trygghetssynpunkt är att skötseln av platsen måste upprätthållas regelbundet, något som LKF är skickliga på. Huruvida de åtgärder som vidtagits kan vara lösningen på trygghetsproblemen är dock svårt att svara på men förhoppningen är att de kan få bostadsmiljön att upplevas som tryggare för kvinnorna. Det kanske allra viktigaste i arbetet med trygghet är att förstå utgångsläget och tala med de som berörs allra mest. Att komplettera denna information med andra källor kan ge en övergripande bild av problematiken vilket gör planeringen och utformningen av miljön mer effektiv och framförallt relevant. Istället för att tillämpa samma trygghetsprinciper i alla projekt är det klokt att i sin yrkesroll som trädgårdsingenjör, landskapsarkitekt eller annat planeringsjobb inom utemiljöer behandla varje plats eller fall enskilt. På så vis är det möjligt att förstå vad problemet grundar sig i och även hitta svaret på hur man kan åtgärda den upplevda otryggheten.

REFERENSER

Tryckta källor

- Andersson, Birgitta (2002) Planer för trygghet i offentlig miljö. *Gröna fakta* 8/2002
- Andersson, Brigitta (2001) *Rädslans rum – ett forskningsprojekt om kvinnors vistelse i trafikrummet*.
- Berman G. Marc; Jonides, John & Kaplan, Stephen (2008) The cognitive benefits of interacting with nature. *Psychological Science*, vol. 19, nr. 12, ss. 1207-1212
- Boverket (2010) *Plats för trygghet – Inspiration för stadsutveckling*
- Jansson, Märit; Fors, Hanna; Kristensson, Eva; Gunnarsson, Allan; Lindgren, Therese; Wiström, Björn & Norlin, Måns (2012) *Trygghet i bostadsområdets gröna utemiljöer*
- Jansson, Märit; Fors, Hanna; Lindgren, Therese & Wiström, Björn (2013) Perceived personal safety in relation to urban woodland vegetation – A review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 12/2013, ss.127-133
- Kuo E. Frances & Sullivan C. William (2001) Environment and crime in the inner city – Does vegetation reduce crime? *Environment and Behavior*, vol.33, nr. 3, ss.343-367
- Kvant, Christel & Palmstierna, Inger (2014) Vår trädgårdsbok. *Nordsteds*, s.186
- Lindgren, Therese & Nilsen. R. Maria (2011) Safety in residential areas. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, vol. 103, nr. 2, ss. 196-208
- Nilsson, Göran (2007) Trygg i staden. *Movium Bulletin* nr. 3/4, 2007
- Wolfe K. Mary & Mennis, Jeremy (2012) Does vegetation encourage or suppress crime? Evidence from Philadelphia, PA. *Landscape and Urban Planning* 108/2012, ss.112-122

Elektroniska källor

- BRÅ (2015) *Belysning*.
Tillgänglig: <http://www.bra.se/bra/forebygga-brott/belysning.html> [2017-04-13]
- BRÅ (2017a) *Mörkertal och dold brottsstatistik*.
Tillgänglig: <https://www.bra.se/brott-och-statistik/brottsutvecklingen/morkertal-och-dold-brottslighet.html> [2017-05-13]

- BRÅ (2017b) *Våldtäkt och sexualbrott*.
Tillgänglig: <http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/valdtakt-och-sexualbrott.html>
[2017-04-13]
- LKF. *Rådhusrätten – Grön utemiljö på bilfria gårdar*.
Tillgänglig: <https://lkf.inpublix.com/omraden/radhusratten/> [2017-04-20]
- Polisen (2017). *Södra Skåne: otryggheten ökar men inte brotten*.
Tillgänglig: <https://polisen.se/Aktuellt/Nyheter/Skane/jan-mars/Lag-brottslighet-men-okad-otrygghet/> [2017-04-10]
- Vilhelm, Meyer. *Trygghet och säkerhet*.
Tillgänglig: <https://urbanutveckling.se/ordlista/stu/trygghet-och-sakerhet> [2017-04-13]

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Kön: ☐ Man
☐ Kvinna

Ålder: _____

Är du nöjd med din bostadsgård?

☐ Ja ☐ Nej

Vad skulle få dig att använda gården mer?

☐ Bättre barnanpassning ☐ Bättre belysning ☐ Fler sittplatser
☐ Odlingmöjligheter ☐ Fler blomsterplanteringar ☐ Grillplatser
☐ Mer växtlighet ☐ Annat: _____

Hur ofta vistas du på gården under sommarhalvåret?

☐ Aldrig ☐ Ibland ☐ Ofta

Känner du dig otrygg på din bostadsgård?

a) under dagtid

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Inte alls Mycket

b) under kvällstid

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Inte alls Mycket

Om ja, varför?
